بینشیان، بهار؛ زره‌ساز، محمد؛ محمدحسنی، نسرین (۱۳۹۹). نقش سواد اطلاعاتی در بهره‌گیری از رویکردهای متنوع تدریس برای معلمان مقطع ابتدائی. *پژوهشنامه کتابداری واطلاع‌رسانی*، ۱۰ (۱)، ۲۰۵- ۲۲۳.

نقش سواد اطلاعاتی در بهره‌گیری از رویکردهای متنوع تدریس برای معلمان مقطع ابتدائی

بهار بینشیان[۱]، محمد زره‌ساز[۲]، نسرین محمدحسنی[۳]

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۲/۱۸ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۹/۲۵ DOI: 10.22067/riis.v0i0.80586

چکیده

مقدمه: با توجه به اهمیت سبک‌ها و رویکردهای تدریس در آموزش دانش‌آموزان ابتدائی، در این پژوهش نقش سواد اطلاعاتی در انتخاب و استفاده از رویکردهای متنوع تدریس مورد بررسی قرار گرفته است.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر از نوع کاربردی و با روش پیمایشی انجام شده است. جامعه این پژوهش معلمان مقطع ابتدائی پایه ششم شهر سمنان هستند. از بین ۱۱۰ نفر از معلمان پایه ششم ابتدایی شهر سمنان در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶، ۸۶ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای به‌عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. جهت گردآوری داده‌ها، از دو پرسشنامه محقق ساخته برای سنجش وضعیت سواد اطلاعاتی معلمان و همچنین برای مشخص کردن رویکردهای تدریس آن‌ها استفاده شده است.

یافته‌ها: بر مبنای یافته‌های این پژوهش، وضعیت سواد اطلاعاتی معلمان مورد بررسی در سطحی بالاتر از متوسط قرار دارد. از میان رویکردهای مختلف تدریس، رویکرد تعاملی دارای بزرگ‌ترین میانگین در بین رویکردهای تدریس معلمان است. همچنین یافته‌ها نشان داد که این معلمان به میزانی کم‌تر از سطح متوسط از رویکرد تدریس مستقیم و به میزان بالاتر از سطح متوسط از سه رویکرد تدریس دیگر استفاده می‌کنند.

۱ کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه خوارزمی، arshida.bi@gmail.com

۲ استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه خوارزمی (نویسنده مسئول)، zerehsaz@khu.ac.ir

۳ استادیار گروه تکنولوژی آموزشی دانشگاه خوارزمی، n.mohammadhasani@khu.ac.ir

یافته‌های مرتبط با فرضیه‌های پژوهش نیز نشان داد بین رویکرد تدریس مستقیم و سواد اطلاعاتی معلمان دوره ابتدائی شهر سمنان رابطه معنادار معکوس و بین رویکردهای غیرمستقیم و مسئله‌محور و تعاملی با سواد اطلاعاتی رابطه معنادار و هم‌افزا وجود دارد. همچنین معلمان با سواد اطلاعاتی بیشتر از تعداد رویکردهای متنوع‌تری (۲ و ۳ و ۴ رویکرد) در تدریس خود استفاده کرده‌اند.

نتیجه‌گیری: یافته‌های این پژوهش نشان داد که معلمان مورد بررسی تحت تأثیر سواد اطلاعاتی از رویکردهای متنوع‌تر و همچنین کارآمدتری برای تدریس خود بهره می‌گیرند. بدین ترتیب، مجهز بودن به مهارت‌های سواد اطلاعاتی می‌تواند در انتخاب رویکردهای تدریس متنوع‌تر و بهبود رویکردهای آموزشی معلمان مقطع ابتدائی نقش مؤثری داشته باشد.

کلیدواژه‌های موضوعی: سواد اطلاعاتی، معلمان، رویکردهای تدریس، معلمان شهرستان سمنان.

مقدمه و بیان مسئله

تغییر پارادایم از آموزش به‌سوی یادگیری، تعلیم و تربیت را هم‌جهت با روندهای نو به دنیایی با ضرورت‌های جدید رهنمون می‌سازد. کلاس درس به‌عنوان نقطه تمرکز فعالیت‌های آموزشی در ایران هرچند با سرعتی کم اما برای پاسخ به نیازهای نسل جدید نیازمند هم‌جهت شدن با این تغییرات است. زیرا با هر رویکردی که به فعالیت‌های آموزشی یا خلق محیط‌های یادگیری توجه شود، آنچه در کلاس درس جریان دارد به مانند، طراحی موقعیت‌های اثربخش به‌منظور یادگیری، روش تدریس و از سوی دیگر هدایت فعالیت‌های یادگیری همگی نیازمند مواجهه با تغییرات هستند. در این بین برگزیدن رویکرد تدریس معلم و نحوه هدایت فعالیت‌ها از سوی او نقش مهمی در جهت‌دهی به فعالیت‌های یاددهی- یادگیری دارد.

جویس، ویل و کالهون (Joyce, Weil, & Calhoun, 2005) با این استدلال که استفاده از هر الگویی در تدریس به منزله آشنا شدن یادگیرندگان با یک شیوه یادگیری است، استفاده از رویکردهای مختلف تدریس را پیشنهاد می‌کنند. شعبانی (۱۳۸۵) نیز روش تدریس را مجموعه تدابیر منطقی می‌داند که معلّم برای رسیدن به هدف‌های آموزشی، با توجه به شرایط و امکانات موجود اتخاذ می‌کند. وی رویکردهای تدریس را با توجه به کارکرد، محتوا و هدف‌های آموزشی به چهار دسته کلی تقسیم‌بندی کرده و عنوان می‌کند که ذکر رویکردهای مختلف تدریس، به هیچ عنوان رجحان و برتری یک رویکرد را بر رویکرد

دیگر مشخص نمی‌کند. رویکردهای تدریس در این تقسیم‌بندی عبارتند از: رویکرد تدریس مستقیم[1]، رویکرد تدریس غیرمستقیم[2]، رویکرد تدریس تعاملی[3] و رویکرد تدریس مسئله‌محور[4].

تدریس مستقیم، آموزشی ساختارمند، منظم و مهارت‌مدار است. در این رویکرد آموزشی معلم بیشترین نقش را در سازماندهی و هماهنگ کردن فعالیت‌های آموزشی دارد؛ فعالیت‌هایی چون تعیین و تحلیل مهارت، تعیین اهداف، انتخاب و چینش محتوا، چگونگی نمایش مهارت و ارائه اطلاعات و تمرین‌هایی که برای کسب مهارت لازم است.

تدریس غیرمستقیم تدریسی دانش‌آموز محور است؛ زیرا در این رویکرد فعالیت اصلی در فرایند یاددهی ـ یادگیری بر عهده دانش‌آموزان است. معلم برای دستیابی دانش‌آموزان به اهداف آموزشی، آن‌ها را به‌گونه‌ای سازماندهی و طراحی می‌کند که دانش‌آموزان به‌صورت خود ـ راهبر[5] به مطالعه و یادگیری بپردازند.

تدریس تعاملی، تدریسی است که فراتر از کمک به دانش‌آموزان به کسب محتوای علمی و مهارت‌ها می‌اندیشد. در این رویکرد علاوه بر توجه به کسب اطلاعات و مهارت‌ها، به فرایند تفکر و اهداف اجتماعی آموزشی تأکید فراوان شده است. چنین رویکردی ریشه در یونان قدیم دارد و در اوایل قرن بیستم مورد تأکید روانشناسان تربیتی و نظریه‌پردازان تعلیم و تربیت قرار گرفته است.

تدریس مسئله محور در حقیقت نوعی آماده کردن دانش‌آموزان برای زندگی است، زیرا زندگی یعنی مواجه شدن با مسائل و کوشش برای فهم و حل آنها. در تدریس مسئله‌محور فعالیت‌ها و رخدادهای آموزشی به گونه‌ای طراحی و تنظیم می‌شوند که در ذهن دانش‌آموزان مسئله‌ای ایجاد شود، و آنها علاقه‌مند گردند که با تلاش خود راه‌حلی برای آن پیدا کنند (شعبانی، ۱۳۸۵).

فهم و کاربست مؤثر این روش‌ها در کنار استفاده از قابلیت فناوری‌های نوین که می‌تواند از فعالیت‌های کلاس درس پشتیبانی کند و فرصت‌های یادگیری جدید را برای معلمان و یادگیرندگان فراهم سازد (Gunjan, 2014)، تعلیم و تربیت را به سمتی خواهد برد که می‌تواند در هم سو شدن با تغییرات مؤثر واقع شود. بدین منظور معلمان به‌عنوان رهبران این جریان علاوه بر دانش تخصصی خود برای ارائه تدریس کارآمد نیاز به مجموعه‌ای از دانش‌ها و مهارت‌ها دارند که سواد اطلاعاتی یکی از این دانش‌ها و مهارت‌ها

1. Direct Teaching Method
2. Indirect Teaching Method
3. Interactive Teaching Method
4. Problem-driven Teaching Method
5. Self-Directed

است. سازمان‌های آموزشی با توجه به نقش خطیر خود در زمینه تعلیم و تربیت نسل‌های آینده، نیازمند نگرش و توجه جدی به آموزش سواد اطلاعاتی و مهارت‌های آن نه‌تنها به‌منظور آمادگی برای بهره‌گیری از امکانات جدید، بلکه تلاش در زمینه ساختن آینده مطلوب هستند. ظهور مفاهیم جدید فرهنگی، اجتماعی و رسانه‌ای، ارزش‌های فرهنگی در حال تغییر و سرعت تغییرات که تابعی از تأثیر رشد فناوری‌های ارتباطی و همچنین اقدامات نهادهایی چون دولت، مجلس، گسترش ضریب نفوذ رسانه‌ها اعم از تصویری، نوشتاری و شنیداری در سطوح داخلی و خارجی است، کارایی این سازمان‌ها را با مسائل متنوع و پیچیده‌ای مواجه نموده است (صفوی، ۱۳۸۲).

مفهوم سواد اطلاعاتی در پی رشد سریع حجم اطلاعات، اهمیت استفاده از اطلاعات معتبر و روزآمد در تصمیم‌گیری و انجام امور مختلف زندگی، تنوع و پیچیدگی فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی، و تبدیل تولید اطلاعات به مزیتی رقابتی در عرصه‌های اقتصادی، گسترش یافته است. به‌علاوه تغییر نگرش از آموزش به‌سوی یادگیری، از جمله یادگیری مستقل و مادام‌العمر و گسترش نظام‌های آموزشی منبع محور و پژوهش محور، سبب شد تا سواد اطلاعاتی جای خود را در عرصه آموزش نیز باز کند (پریرخ، ۱۳۸۶؛ نظری، ۱۳۸۴؛ عینی، ۱۳۸۸؛ میرحسینی، ۱۳۸۶). سواد اطلاعاتی عاملی ضروری و پیش‌نیازی برای یادگیری مستقل و مداوم به شمار می‌آید. به همین دلیل میزان توجه به آموزش سواد اطلاعاتی و طریقه آموزش این قابلیت‌ها یکی از عناصر کلیدی در موفقیت نظام‌های آموزشی نوین محسوب می‌شود (فاضلی دهکردی، ۱۳۹۰).

در تعریف جدیدی که از سواد اطلاعاتی شده است، این مفهوم مجموعه‌ای از توانمندی‌ها، فعالیت‌ها و جلوه‌هاست که بر ارتقای فهم افراد از فضای اطلاعاتی متمرکز است و با مهارت‌های بازیابی، تحلیل و کاربرد (داده، اطلاعات، دانش) در می‌آمیزد تا با مشارکت اخلاقی در جوامع آموزشی و علمی، پاسخگوی پرسش‌ها باشد و پرسش‌های نو و دانش جدیدی را ایجاد کند (Association of College and Research Libraries, 2016).

در ایران، اگرچه تلاش‌های متعددی در زمینه گسترش مفهوم و آموزش‌های سواد اطلاعاتی، در قالب برگزاری همایش‌ها، نگارش پایان‌نامه و کتاب، ترجمه و تألیف مقاله، و برگزاری کارگاه‌های آموزش سواد اطلاعاتی صورت گرفته است اما، به دلیل پراکندگی این تلاش‌ها و نبود حمایت‌های لازم در سطح کلان از آموزش و توسعه سواد اطلاعاتی، این مفهوم نتوانسته است جایگاه واقعی خویش را در جامعه ایران به‌طور کلی و در نظام آموزشی به‌طور خاص پیدا کند (قاسمی، ۱۳۸۵؛ عینی، ۱۳۸۸). به‌علاوه، مروری بر

تلاش‌های انجام شده گویای آن است که این تلاش‌ها بیشتر جامعه دانشگاهی را آن هم به‌صورت پراکنده مورد توجه قرار داده است و نظام آموزش و پرورش کمتر مورد توجه بوده است. با توجه به تغییرات و تحولات بنیادینی که در قالب سند ملی آموزش و پرورش انجام گرفته است و حرکت نظام آموزشی ایران را به‌سمت یادگیری فعال، پژوهش محوری، و به‌کارگیری منابع آموزشی و اطلاعاتی متنوع در روند یادگیری سوق می‌دهد، جای خالی آموزش سواد اطلاعاتی و همچنین زیرساخت‌های مورد نیاز آن از جمله کتابخانه‌های آموزشگاهی غنی و پویا در مدارس احساس می‌شود (عینی، ۱۳۸۸).

با توجه به حساسیت‌های پایه ششم ابتدایی و تدریس در این پایه، آموزگاران پایه ششم ابتدایی علاوه بر صلاحیت‌های فردی باید دارای صلاحیت‌های حرفه‌ای بیشتری هم باشند. همچنین پایه ششم در کنار پایه پنجم دوره ابتدایی، سخت‌ترین پایه‌ها برای تدریس هستند و رفتار آموزگاران این پایه باید مبتنی بر شناخت بیشتر کودک یا نوجوان و ویژگی‌های وی باشد (بدریان و صفری، ۱۳۹۵). با توجه به این مطلب در این پژوهش معلمان پایه ششم به‌عنوان یکی از پایه‌های مهم مقطع ابتدائی مورد بررسی قرار گرفتند. به نظر می‌رسد که معلمان مقطع ابتدائی به‌ویژه پایه ششم با توجه به لزوم داشتن مهارت‌های مورد نیاز برای تشخیص اطلاعات صحیح در رفع نیازها و زمینه‌های یادگیری متفاوت در فراگیران، لازم است که از انواع این مهارت‌ها و چگونگی شیوه‌های یادگیری آگاه باشند. این موضوع، بررسی عوامل دیگری همچون نقش مهارت‌های سواد اطلاعاتی به‌عنوان یک عامل تأثیرگذار در فرایند تدریس را آشکار می‌کند (ترکمان، اسمعیلی‌گیوی، حکیم‌زاده، و حاصلی، ۱۳۹۵). مطالعه حاضر به‌دنبال آن است که نشان دهد سواد اطلاعاتی معلمان پایه ششم ابتدایی یکی از شهرهای ایران (شهر سمنان) تا چه اندازه می‌تواند در فرآیند انتخاب رویکردهای تدریس آنان نقش داشته باشد. به نظر می‌رسد فقدان این مهارت‌ها می‌تواند سبب ناکارآمدی تدریس و کاهش کارآمدی آموزش شود.

در خارج و داخل ایران پژوهش‌های مختلفی از جمله میرتو (Mirtu, 2003)؛ ویلیامز و واول (Williams & Wavell, 2006)؛ چن (Chen, 2007)؛ رحیمی، یزدخواستی، و فیضی (۱۳۹۲)؛ رادمنش، جمشیدیان، و رجایی‌پور (۱۳۹۵)؛ مقدس‌زاده، یمین‌فیروز، و علی‌محمدی (۱۳۹۵)؛ پورباقری و ایمان‌زاده (۱۳۹۵)، در رابطه با سواد اطلاعاتی معلمان و رابطه آن با مؤلفه‌هایی چون اثربخشی، پیشبرد اهداف آموزشی، ایجاد انگیزه‌ی یادگیری در دانش‌آموزان، توسعه سواد اطلاعاتی دانش‌آموزان و افزایش خلاقیت آنها در تدریس انجام شده است، اما تاکنون در هیچ‌کدام از پژوهش‌های انجام شده به‌طور مستقیم به بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی معلمان با چگونگی استفاده آنها از رویکردهای تدریس پرداخته نشده است. با توجه به

اهمیت سواد اطلاعاتی به نظر می‌رسد مجهز بودن به مهارت‌های سواد اطلاعاتی می‌تواند در انتخاب رویکردهای تدریس متنوع‌تر و بهبود شیوه‌های آموزشی معلمان نقش مؤثری داشته باشد.

با توجه به این پیش‌زمینه، پژوهش حاضر به‌دنبال پاسخگویی به این پرسش‌های اصلی است که سواد اطلاعاتی چه نقشی در روند استفاده از رویکردهای آموزشی و تدریس معلمان پایه ششم ابتدائی به‌عنوان یکی از مقاطع مهم تحصیلی دارد؟ و معلمان دارای سواد اطلاعاتی بهتر آیا الزاماً از رویکردهای تدریس متفاوت و بهتری استفاده می‌کنند یا خیر؟

بدین منظور دو فرضیه زیر طراحی شده است:

۱. بین نوع رویکرد تدریس و سواد اطلاعاتی معلمان پایه ششم ابتدایی شهر سمنان رابطه وجود دارد.

۲. معلمان پایه ششم ابتدایی شهر سمنان دارای سواد اطلاعاتی بیشتر از رویکردهای تدریس متنوع‌تر بهره می‌برند

روش‌شناسی

پژوهش حاضر از نوع کاربردی و با روش پیمایشی انجام شده است. جامعه این پژوهش معلمان مقطع ابتدائی پایه ششم شهر سمنان هستند. از بین ۱۱۰ نفر از معلمان پایه ششم ابتدایی شهر سمنان در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶، ۸۶ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای و با استفاده از جدول کرجسی و مورگان به‌عنوان نمونه آماری انتخاب شده‌اند. جهت گردآوری داده‌ها، از دو پرسشنامه محقق ساخته برای سنجش وضعیت سواد اطلاعاتی معلمان و همچنین برای مشخص کردن رویکردهای تدریس آن‌ها استفاده شده است.

پرسشنامه سواد اطلاعاتی استفاده شده در این پژوهش بر مبنای پرسشنامه زره‌ساز (۱۳۹۴) طراحی شد. با توجه به هدف پژوهش یعنی سنجش وضعیت سواد اطلاعاتی معلمان تغییراتی در این پرسشنامه داده شد. این ابزار شامل ۱۲ گویه برای سنجش عناصر سواد اطلاعاتی است. این عناصر عبارتند از: نیاز اطلاعاتی، مکان‌یابی و بازیابی اطلاعات، ارزیابی منابع اطلاعاتی و اطلاعات بازیابی شده، سازماندهی اطلاعات و به‌کارگیری اطلاعات. معلمان از طریق خوداظهاری، وضعیت دانشی یا مهارتی خود در رابطه با هر گویه را با استفاده از طیف لیکرت مشخص کردند. به‌منظور کنترل هر چه بیشتر صحت پاسخ‌های نمونه‌ی مورد بررسی و رفع ایراد خوداظهاری، پرسش‌های کنترلی عینی برای هر گویه در نظر گرفته شد. معلمان می‌بایست پس از خوداظهاری در رابطه با دانش و مهارت خود به یک پرسش عینی در رابطه با همان گویه پاسخ

می‌دادند. طبیعی است که باید یک همخوانی بین پاسخ‌های ارائه شده به گویه‌های خوداظهاری و عینی وجود داشته باشد.

چنانچه بیش از دو مغایرت میان پاسخ‌های ارائه شده به پرسش‌های خوداظهاری و کنترلی برای هر گویه در کل پرسشنامه مشاهده شود، باید نمونه مورد بررسی به‌عنوان نمونه بی‌دقت از جمع نمونه‌های پژوهش حذف گردد (زره‌ساز، ۱۳۹۴). در این پژوهش نیز ۶ نمونه به‌عنوان نمونه‌های بی‌دقت از جمع نمونه‌ها حذف و ۶ نمونه دیگر به شکل تصادفی جایگزین آنها شدند. روایی این پرسشنامه توسط ۳ نفر از متخصصان حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی تأیید شد. ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه نیز ۰/۹۱ تعیین شد که نشان‌دهنده پایائی این ابزار است.

پرسشنامه رویکرد تدریس معلمان یک پرسشنامه محقق‌ساخته است که با هدف تعیین رویکردهای مختلف تدریس معلمان در کلاس درس طراحی شد. در تدوین و طراحی پرسشنامه از عناصر و مؤلفه‌های ۱ـ هدف‌گزینی ۲ـ روش ۳ـ راهبردهای یاددهی ـ یادگیری و ۴ـ شیوه ارزشیابی برای چهار رویکرد تدریس مستقیم، غیرمستقیم، مسئله محور و تعاملی (شعبانی، ۱۳۸۵) استفاده شده است. معلمان دیدگاه خود در رابطه با هر گویه را با استفاده از طیف لیکرت مشخص کردند. روایی این پرسشنامه توسط سه نفر متخصصان حوزه علوم تربیتی و آموزشی تأیید شد. ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه نیز ۰/۷۸ تعیین شد که نشان‌دهنده پایائی این ابزار است.

یافته‌ها

در این بخش به بررسی یافته‌های مرتبط با هر کدام از دو فرضیه خود می‌پردازیم. در این فرضیه‌ها رابطه سواد اطلاعاتی با نوع و تعداد رویکردهای تدریس معلمان پایه ششم ابتدائی شهر سمنان مورد بررسی قرار گرفته است. در زیر نتایج این فرضیه‌ها ارائه می‌شود.

آزمون فرضیه ۱: «بین نوع رویکرد تدریس و سواد اطلاعاتی معلمان پایه ششم ابتدایی شهر سمنان رابطه وجود دارد.»

پیش از آزمون فرضیه نخست پژوهش، وضعیت سواد اطلاعاتی و همچنین استفاده معلمان از رویکردهای مختلف تدریس بررسی می‌شود.

در جدول ۱ آماره‌های توصیفی سواد اطلاعاتی و مؤلفه‌های آن محاسبه و گزارش گردیده است.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی سواد اطلاعاتی

مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی	میانگین	انحراف معیار
نیاز اطلاعاتی	٧٦/٥	١٧/٤
مکان‌یابی و بازیابی اطلاعات	٧٦/١	٢٠/٧
ارزیابی منابع اطلاعاتی و اطلاعات بازیابی شده	٧٦/٨	٢١/٦
سازماندهی اطلاعات	٧٧/٦	٢٢/٧
به‌کارگیری اطلاعات	٧٤/٨	١٨/٩
سواد اطلاعاتی	٧٦/١	١٨/٨

با بررسی اطلاعات توصیفی هر یک از مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی که در جدول بالا ارائه شده مشاهده می‌شود که در بین این پنج مؤلفه، سازماندهی اطلاعات با مقدار ۷۷/۶ دارای بزرگ‌ترین مقدار میانگین و بیشترین انحراف معیار با مقدار ۲۲/۷ و بیشترین پراکندگی بین سایر مؤلفه‌هاست. به‌منظور انجام ارزیابی کیفی از داده‌های بالا، طیفی تعیین گردید که در آن، هر ۲۰ نمره از ۱۰۰ نمره برای وضعیت‌های بسیار ضعیف، ضعیف، متوسط، خوب و بسیار خوب در نظر گرفته شد. بدین ترتیب و با توجه به این طیف، می‌توان ادعا کرد که میانگین نمره مؤلفه‌های پنج‌گانه شرکت‌کنندگان در وضعیت خوب قرار دارد.

متغیر اصلی دوم پژوهش، رویکرد تدریس معلمان پایه ششم شهر سمنان است که از چهار مؤلفه‌ی رویکرد مستقیم، رویکرد غیرمستقیم، رویکرد مسئله‌محور و رویکرد تعاملی تشکیل شده است. برای سنجش این مؤلفه‌ها از پرسشنامه رویکرد تدریس با ۲۰ گویه استفاده شده است. سؤالات این پرسشنامه نیز بر اساس طیف عقیده‌سنج لیکرت با پنج گزینه‌ی «خیلی کم»، «کم»، «متوسط»، «زیاد» و «خیلی زیاد» اندازه‌گیری شدند. شیوه‌ی محاسبه‌ی امتیازات مؤلفه‌ها مشابه مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی است که در بخش پیش شرح داده شد. حال در جدول ۲ شاخص‌های توصیفی مؤلفه‌های مختلف رویکرد تدریس ارائه می‌شود.

جدول ۲. شاخص‌های توصیفی رویکرد تدریس

رویکرد تدریس	میانگین	انحراف معیار	نتایج آزمون تی استیودنت	
			مقدار آماره	p-مقدار
سبک مستقیم	۳۰/۱	۲۵/٤	-۷/۳	۰/۰۰۰
سبک غیرمستقیم	٦٤/٥	۱۵/۲	۸/۸	۰/۰۰۰
سبک مسئله‌محور	٦٥/۰	١٤/۹	۱۴/۳	۰/۰۰۰
سبک تعاملی	۷۱/٦	١٤/۰	۹/۳	۰/۰۰۰

با بررسی اطلاعات توصیفی هر یک از مؤلفه‌های رویکرد تدریس در جدول فوق می‌توان مشاهده کرد که رویکرد تعاملی با میانگین ۷۱/۶ دارای بزرگ‌ترین میانگین در بین سایر رویکرد تدریس و رویکرد مستقیم با میانگین ۳۰/۱ دارای کوچک‌ترین میانگین بین رویکردهای دیگر هستند. در رویکرد تعاملی هدف آموزشی چیزی فراتر از کمک به دانش‌آموزان است و به کسب محتوای علمی و مهارت‌ها توسط دانش‌آموزان می‌اندیشد یعنی معلم خود باید توانایی قابل قبولی در کسب اطلاعات و برآورده کردن نیازهای اطلاعاتی، بازیابی اطلاعات و ارزیابی منابع اطلاعاتی و علمی، سازماندهی و در نتیجه به‌کارگیری آن به نحوی مؤثر (مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی) داشته باشد تا بتواند دانش‌آموزان را در کسب مهارت‌ها و دانش لازم هدایت نماید و در نتیجه هدف رویکرد تعاملی را محقق سازد. رویکرد تدریس تعاملی، فعالیتی منظم و سنجیده درباره موضوع یا مسئله به مطالعه، اندیشه، بحث و اظهارنظر می‌پردازد و یاد می‌گیرند که چگونه خود و دیگران را تأیید یا رد کنند (مؤلفه ارزیابی منابع اطلاعاتی و اطلاعات بازیابی شده). در تحقق رویکرد مسئله‌محور، جمع‌آوری اطلاعات برای ساخت فرضیه (نیاز اطلاعاتی، مکان‌یابی و بازیابی اطلاعات)، تشخیص درستی یا نادرستی فرضیه (ارزیابی منابع اطلاعاتی)، کشف روش‌هایی برای حل مسئله (سازماندهی و به‌کارگیری اطلاعات) و همچنین در رویکرد غیرمستقیم بسط و گسترش بینش (نیاز اطلاعاتی، مکان‌یابی و بازیابی اطلاعات) برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری (ارزیابی منابع اطلاعاتی و به‌کارگیری اطلاعات) درهم تنیدن یا ادغام (سازماندهی اطلاعات) مؤلفه‌ها و مهارت‌های سواد اطلاعاتی از پارامترهای اساسی در تحقق هر یک از رویکردهای فوق هستند.

به‌منظور انجام ارزیابی کیفی از داده‌های بالا، طیفی تعیین گردید که در آن، هر ۲۰ نمره از ۱۰۰ نمره برای وضعیت‌های بسیار ضعیف، ضعیف، متوسط، خوب و بسیار خوب در نظر گرفته شد. بدین ترتیب و با توجه به این طیف، می‌توان ادعا کرد که میانگین نمره رویکرد مستقیم در وضعیت ضعیف و سه رویکرد

دیگر (غیرمستقیم، مسئله‌محور و تعاملی) در وضعیت خوب قرار دارد.

پس از مشخص شدن وضعیت سواد اطلاعاتی و چگونگی استفاده معلمان مورد بررسی از رویکردهای تدریس، برای بررسی فرضیه نخست از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج این آزمون در جدول ۳ به نمایش درآمده است.

جدول ۳. نتایج بررسی فرضیه یک پژوهش

سواد اطلاعاتی	ضریب همبستگی	p-مقدار
رویکرد مستقیم	-۰/۷۵	۰/۰۰۰
رویکرد غیرمستقیم	۰/۳۲	۰/۰۰۰
رویکرد مسئله‌محور	۰/۳۹	۰/۰۰۰
رویکرد تعاملی	۰/۴۵	۰/۰۰۰

در جدول فوق، مقدار ضریب همبستگی پیرسون هر کدام از سبک‌های تدریس با سواد اطلاعاتی محاسبه و p-مقدار آن نیز گزارش شده است. بر طبق این جدول، چون برای تمامی سبک‌های تدریس p-مقدار کوچک‌تر از ۰/۰۵ است می‌توان نتیجه گرفت ضریب همبستگی بین هر چهار سبک تدریس مستقیم، غیرمستقیم، مسئله‌محور و تعاملی با سواد اطلاعاتی در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنی‌دار است. لذا نتیجه فرضیه یک را در سطح اطمینان ۹۵ درصد می‌توان چنین بیان کرد:

بین نوع رویکرد تدریس و سواد اطلاعاتی معلمان پایه ششم ابتدایی شهر سمنان رابطه وجود دارد.

اما با بررسی بیشتر نتایج جدول ۳ ملاحظه می‌شود که ضریب پیرسون بین سبک تدریس مستقیم و سواد اطلاعاتی برابر با ۰/۷۵- شده که مقداری منفی است. بنابراین می‌توان گفت بین استفاده از سبک تدریس مستقیم و سواد اطلاعاتی رابطه‌ای منفی و معکوس وجود دارد. به عبارت دیگر، معلمان دارای سواد اطلاعاتی بالاتر به میزان کمتری از سبک تدریس مستقیم استفاده کرده‌اند و یا برعکس. همان‌طور که در بخش‌های قبلی این فصل توضیح داده شد و بر اساس نتایج به دست آمده بین سواد اطلاعاتی و استفاده از رویکردها رابطه معناداری وجود دارد. معلمانی که سواد اطلاعاتی بالاتری دارند به میزان بیشتری از رویکردهای فعال (غیرمستقیم، مسئله‌محور و تعاملی) استفاده کرده‌اند. با توجه به ویژگی‌ها و اهداف رویکرد مستقیم و گویه‌های پرسشنامه (فعال بودن معلم و غیرفعال بودن فراگیر، هدف اساسی فقط انتقال اطلاعات

است، مواد آموزشی برای مدت کوتاهی باید به خاطر سپرده شوند، دانش‌آموز تمام مباحث درس را به‌صورت یک ساخت منظم و سازمان‌یافته در ذهن خود جای می‌دهد، معلم نقش ارائه‌کننده مفاهیم و مطالب درسی را دارد. و شاگردان دریافت‌کننده و پذیرنده، مطالب درسی هستند، تمام تصمیمات توسط معلم گرفته می‌شود، نیازها و علایق و توانائی‌های شاگردان کمتر مورد توجه قرار می‌گیرند، محتوا با زندگی واقعی شاگردان چندان ارتباط ندارد، به مسائل روانی، عاطفی، و اجتماعی شاگردان کمتر توجه می‌شود) معلم با سواد اطلاعاتی بالاتر از سطح متوسط از این رویکرد به مراتب خیلی کمتر استفاده خواهد کرد چرا که شرط داشتن سواد اطلاعاتی بالا استفاده از مهارت‌ها و مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی است که در این رویکرد بسیار کم به آن‌ها توجه می‌شود. هدف معلم با سواد اطلاعاتی پرورش دانش‌آموزان با توانایی بالا در کسب اطلاعات و رفع نیاز اطلاعاتی خود، رشد و گسترش بینش دانش‌آموزان، ایجاد توانمندی خود رهبری در تعیین اهداف مختلف زندگی (رویکرد غیرمستقیم) ابراز آزادانه احساسات، بیان اندیشه و نظرات و تعامل با یکدیگر و افزایش روحیه کار تیمی و درک یکدیگر و پرورش تفکر انتقادی (رویکرد تعاملی) فرضیه و مسئله‌سازی، پرداختن به مسئله از جنبه‌های مختلف و کشف رویکردهایی برای حل مسئله و پرورش قدرت تفکر (رویکرد مسئله‌محور) و در نهایت پرورش افرادی برای یادگیری مادام‌العمر و انسان‌هایی موفق و آماده برای زندگی در جوامع اطلاعاتی آینده و چالش‌های مربوط به آن با قابلیت بالا در مواجه با مشکلات و مسائل که در کنار بالا بردن کیفیت آموزشی در تعلیم و تربیت دانش‌آموزان نیز از اهمیت بالایی برخوردار است.

همچنین ضرایب همبستگی بین رویکردهای تدریس مستقیم، مسئله‌محور و تعاملی با سواد اطلاعاتی که به ترتیب برابر با ۰/۳۳، ۰/۳۹ و ۰/۴۵ هستند مقادیری مثبت شده‌اند که نشان‌دهنده رابطه مثبت و مستقیم بین این رویکردهای تدریس با سواد اطلاعاتی هستند. به عبارت دیگر، معلمان دارای سواد اطلاعاتی بالاتر به میزان بیشتری از رویکردهای تدریس غیرمستقیم، تعاملی و مسئله‌محور استفاده کرده‌اند و یا برعکس.

آزمون فرضیه ۲: «معلمان ابتدائی شهر سمنان دارای سواد اطلاعاتی بیشتر از رویکردهای تدریس متنوع‌تر بهره می‌برند».

پیش از بررسی فرضیه دوم، تعداد رویکردهای تدریس مورد استفاده توسط معلمان مورد بررسی قرار گرفت. این اطلاعات در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ٤. فراوانی تعداد سبک‌های مورد استفاده توسط معلمان

تعداد رویکردهای تدریس مورد استفاده	فراوانی	درصد فراوانی
مجموعاً ۲ رویکرد	۱۳	۱۵
مجموعاً ۳ رویکرد	۳۲	۳۷
مجموعاً ۴ رویکرد	۴۱	۴۸

برای به دست آوردن داده‌های جدول ۴، تعداد رویکردهای مورد استفاده در بین چهار رویکرد مختلف تدریس توسط هر معلم محاسبه شده و سپس فراوانی و درصد آن گزارش شده است. طبق این جدول، تعداد قابل توجهی از معلمان مورد بررسی (۴۸ درصد) در مجموع ۴ رویکرد (مستقیم، غیرمستقیم، مسئله‌محور و تعاملی) را مورد استفاده قرار می‌دهند. معلمانی که میانگین بالایی در استفاده از سه رویکرد غیرمستقیم، مسئله‌محور و تعاملی که جزء رویکردهای فعال تدریس هستند دارند که در جدول ۴-۶ به آن اشاره شد از رویکرد مستقیم (رویکرد غیرفعال) نیز بهره برده‌اند چرا که پارامترهایی در رویکرد مستقیم (گویه‌های ۱ و ۴، استفاده از روش سخنرانی و ارزیابی دانش‌آموزان از طریق آزمون کتبی یا شفاهی با درصد فراوانی ۷۶ بر طبق جدول فراوانی پاسخ‌های گویه‌های پرسشنامه سبک تدریس در پیوست شماره ۷-۴) وجود دارد که آنان را نیز پوشش می‌دهند. پس از آن، معلمانی که مجموعاً ۳ رویکرد تدریس را مورد استفاده قرار می‌دادند بیشترین فراوانی (۳۷ درصد) را به خود اختصاص داده‌اند. معلمان با ۲ رویکرد تدریس نیز ۱۵ درصد نمونه را شامل می‌شوند.

برای فرضیه فوق لازم است تا بررسی شود آیا با افزایش سواد اطلاعاتی معلمان، تعداد روش‌های تدریس مورد استفاده توسط آنان افزایش می‌یابد. اطلاعات مربوط به تعداد رویکردهای تدریس مورد استفاده توسط معلمان در بخش آمار توصیفی متغیرهای پژوهش مربوط به رویکردهای تدریس ارائه شد. برای بررسی فرضیه حاضر از آزمون همبستگی اسپیرمن استفاده می‌شود. نتایج این آزمون فرضیه در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵. نتایج بررسی فرضیه دو پژوهش

آماره	ضریب همبستگی اسپیرمن	p-مقدار
سواد اطلاعاتی – تعداد رویکردهای تدریس	۰/۵۶	۰/۰۰۰

همان‌طور که در جدول ۵ ملاحظه می‌شود p-مقدار کوچک‌تر از ۰/۰۵ است و لذا ضریب همبستگی اسپیرمن معنی‌دار است. از طرف دیگر مقدار این ضریب برابر با ۰/۵۶ شده که مقداری مثبت و لذا نشان‌دهنده رابطه‌ای مثبت بین این دو متغیر است. به عبارت دیگر می‌توان گفت با افزایش سواد اطلاعاتی، تعداد روش‌های تدریس مورد استفاده توسط معلمان نیز افزایش می‌یابد. بنابراین نتیجه فرضیه دو در سطح اطمینان ۹۵ درصد بدین صورت بیان می‌شود:

معلمان پایه ششم ابتدائی شهر سمنان دارای سواد اطلاعاتی بیشتر از رویکردهای تدریس متنوع‌تر بهره می‌برند.

نتیجه‌گیری

با توجه به ۴ رویکرد مورد بررسی در پژوهش حاضر (رویکردهای مستقیم، غیرمستقیم، مسئله‌محور و تعاملی) و همچنین بر اساس نتایج به دست آمده این‌چنین نتیجه‌گیری می‌شود که معلمان مورد بررسی دارای سواد اطلاعاتی بالاتر به میزان بیشتری از رویکردهای فعال (غیرمستقیم، مسئله‌محور و تعاملی) و به میزان کمتری از رویکرد مستقیم استفاده کرده‌اند. با توجه به گویه‌های پرسشنامه رویکرد تدریس معلمان می‌توان از ویژگی‌های رویکرد مستقیم به موارد ذیل اشاره کرد: فعال بودن معلم و غیرفعال بودن فراگیر، انتقال اطلاعات به‌عنوان هدف اصلی، به یادسپاری مواد آموزشی برای مدتی کوتاه، جای دادن تمام مباحث درس به‌صورت یک ساخت منظم و سازمان‌یافته در ذهن دانش‌آموز، نقش ارائه‌کننده مفاهیم و مطالب درسی برای معلم و دریافت‌کننده و پذیرنده مطالب درسی برای شاگردان، اتخاذ تمام تصمیمات توسط معلم، کمتر مورد توجه قرار گرفتن نیازها و علایق و توانائی‌های شاگردان، ارتباط کم محتوای آموزشی با نیازهای زندگی واقعی شاگردان، کم‌توجهی به مسائل روانی، عاطفی و اجتماعی شاگردان. با توجه به موارد ذکر شده و یافته‌های پژوهش، معلم با سواد اطلاعاتی بالاتر از سطح متوسط، از این رویکرد به مراتب خیلی کمتر استفاده می‌کند، چرا که شرط داشتن سواد اطلاعاتی بالا استفاده از مهارت‌ها و مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی است که در این رویکرد بسیار کم به آن‌ها توجه می‌شود. هدف معلم با سواد اطلاعاتی پرورش دانش‌آموزان

با توانایی بالا در کسب اطلاعات و رفع نیاز اطلاعاتی خود، رشد و گسترش بینش دانش‌آموزان، ایجاد قابلیت خودتوانمندسازی و امکان تعیین اهداف مختلف زندگی (رویکرد غیرمستقیم)، ابراز آزادانه احساسات، بیان اندیشه و نظرات و تعامل با یکدیگر و افزایش روحیه کار تیمی و درک یکدیگر و پرورش تفکر انتقادی (رویکرد تعاملی)، پیشنهاد فرضیه و مسئله‌سازی، پرداختن به مسئله از جنبه‌های مختلف و کشف روش‌هایی برای حل مسئله و پرورش قدرت تفکر (رویکرد مسئله‌محور) و در نهایت پرورش افرادی برای یادگیری مادام‌العمر و انسان‌هایی موفق و آماده برای زندگی در جوامع اطلاعاتی آینده و چالش‌های مربوط به آن با قابلیت بالا در مواجهه با مشکلات و مسائل است. در کنار این عوامل، بالا بردن کیفیت آموزشی در تعلیم و تربیت دانش‌آموزان نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. همچنین با توجه به هوشمندسازی مدارس، سواد اطلاعاتی بالا می‌تواند به کیفیت بهتر آموزش کمک کند زیرا سواد اطلاعاتی خود به سواد رسانه‌ای و فناورانه مرتبط است و می‌تواند با توجه به شیوه‌های متفاوت یادگیری آنان (هوش دیداری، هوش شنیداری و...) به درک بهتر آنها از مفاهیم و پدیده‌های هستی کمک کند.

نتایج به دست آمده در این پژوهش همچنین با نتایج پژوهش‌هایی همچون رادمنش، جمشیدیان و رجایی‌پور (۱۳۹۵) و مقدس‌زاده، یمین‌فیروز و علی‌محمدی (۱۳۹۵) همسو است و نشان می‌دهد که بین مؤلفه سواد اطلاعاتی با میزان خلاقیت معلمان، اثربخشی آنان و استفاده از رویکردهای تدریس متنوع‌تر رابطه معناداری وجود دارد. با این حال نتایج پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش یزدانی و موسوی (۱۳۹۶) از لحاظ وضعیت سواد اطلاعاتی معلمان ابتدایی ناهمخوان است. نتایج پژوهش فوق نشان داد که وضعیت سواد اطلاعاتی معلمان کرمانشاهی در حد مناسبی نیست در حالی که در پژوهش حاضر نشان داده شد که معلمان سمنانی از منظر سواد اطلاعاتی در وضعیتی مناسبی هستند. دلیلش را هم می‌توان بر مبنای مشاهدات و بررسی‌های میدانی پژوهشگران، وجود تفاوت در امکانات آموزشی و کیفیت متفاوت آموزش معلمان دو شهر سمنان و کرمانشاه می‌توان عنوان کرد.

از این‌رو، باید اذعان کرد که نتایج پژوهش حاضر تا حد زیادی امیدوارکننده است. یافته‌ها بیانگر وضعیت مناسب معلمان از منظر سواد اطلاعاتی و همچنین رویکردهای تدریس مورد استفاده است. این یافته‌ها نشان‌دهنده مدیریت و انتخاب معلمان شایسته در شهر سمنان برای تدریس در مقطع حساس پایه ششم ابتدائی است. همچنین یافته‌ها می‌تواند نشان‌دهنده پویائی معلمان این شهر و امیدبخش برای تربیت و آموزش نسلی خودتوانمندساز باشد. البته باید توجه داشت که تا وضعیت آرمانی هنوز فاصله وجود دارد و نیاز است

تا مسئولین آموزش و پرورش از روش‌های آموزشی و تشویقی مناسبی برای افزایش دانش و مهارت معلمان در حوزه سواد اطلاعاتی و همچنین رویکردهای نوین تدریس بهره ببرند.

در پایان، با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش، پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

- ✓ پیشنهاد می‌شود که نظرسنجی سالیانه برای تعیین نیازهای اطلاعاتی و آموزشی معلمان و دبیران به‌ویژه در زمینه سواد اطلاعاتی انجام شود.
- ✓ پیشنهاد می‌شود بروشورها و راهنماهای مفید و مناسبی تهیه شود تا معلمان و دبیران برای استفاده از آنها در جهت دستیابی و ارزیابی اطلاعات که عاملی مؤثر در رشد مهارت‌های سواد اطلاعاتی‌شان است، تشویق شوند.
- ✓ معلمانی که جهت ارتقای سطح دانش آموزان از رویکردهای جدید تدریس استفاده می‌کنند، توسط آموزش و پرورش مورد تقدیر قرار بگیرند.
- ✓ منابع و کتاب‌های رویکردهای تدریس نوین به معلمان معرفی و کارگاه‌های آموزشی معرفی رویکردهای نوین تدریس برگزار شوند.
- ✓ جشنواره‌های الگوهای فعال تدریس با شرکت فعال و حضور گسترده‌ی معلمان برگزار شود.
- ✓ ارزشیابی رویکرد تدریس معلمان و تشویق معلمانی که از رویکردهای تدریس فعال استفاده می‌کنند به‌صورت مستمر انجام شود.
- ✓ با توجه به اینکه حجم عظیمی از اطلاعات در منابع اینترنتی و برخط موجود است، پیشنهاد می‌شود مهارت‌های جستجوی مؤثر اطلاعات در این منابع برای معلمان توسط متخصصین مرتبط آموزش داده شود.

منابع

بدریان، عابد، و پریوا صفری (۱۳۹۵). بررسی تصورات و کج‌فهمی‌های دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی درباره مفهوم انرژی. *خانواده و پژوهش* ۱۳ (۱)، ۱۱۷-۱۳۷. بازیابی شده در ۱ مهر ۱۳۹۸ از:
http://qjfr.ir/browse.php?a_code=A-10-2-5&slc_lang=fa&sid=fa

پریرخ، مهری (۱۳۸۶). *آموزش سواد اطلاعاتی: مفاهیم، روش‌ها و برنامه‌ها*. تهران: کتابدار.

پورباقری، سوسن و علی ایمانزاده (۱۳۹۵). *بررسی سواد اطلاعاتی معلمان و اهمیت آن در پیشبرد اهداف آموزشی مدارس مطالعه موردی: معلمان مدارس ابتدایی دخترانه شهرستان تبریز. ششمین کنفرانس بین‌المللی روانشناسی و علوم اجتماعی*. تهران: همایشگران مهر اشراق.

ترکمان، آرزو، اسمعیلی گیوی، محمدرضا، حکیم‌زاده، رضوان، و داود حاصلی (۱۳۹۵). بررسی نقش واسطه‌ای سواد اطلاعاتی در ارتباط بین سبک یادگیری با عملکرد تحصیلی. *نشریه تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی* ۵۱(۴)، ۶۹-۹۲. بازیابی شده در ۱ مهر ۱۳۹۸ از:
https://jlib.ut.ac.ir/article_61272.html

رادمنش، ندا، جمشیدیان، عبدالرسول، و سعید رجایی‌پور (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی و میزان خلاقیت دبیران آموزش و پرورش دبیران دبیرستان‌های دولتی و غیرانتفاعی شهرستان خمینی‌شهر در سال تحصیلی ۹۱-۹۰. *فصلنامه دانش‌شناسی* ۹(۳۲)، ۷-۱۸. بازیابی شده در ۱ مهر ۱۳۹۸ از:
http://qje.iau-tnb.ac.ir/article_525738.html

رحیمی، حمید، یزدخواستی، علی، و زهرا فیضی (۱۳۹۲). وضعیت سواد اطلاعاتی دبیران دبیرستان‌های عادی و هوشمند. *نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی*، ۳(و ۲۲)، ۹۱-۱۰۲. بازیابی شده در ۱ مهر ۱۳۹۸ از:
http://iss.srbiau.ac.ir/article_7864.html

زره‌ساز، محمد (۱۳۹۴). *واکاوی ارتباط میان قابلیت‌های روانشناختی و مهارتی کاربران با رفتار راهنمایابی آنها در کتابخانه دیجیتال بر پایه مدل تعدیل شده اطلاع‌یابی مارکیونینی*. پایان‌نامه دکتری، دانشگاه فردوسی مشهد.

شعبانی، حسن (۱۳۸۵). *مهارت‌های آموزشی: روش‌ها و فنون تدریس*. تهران: انتشارات سمت.

صفوی، امان‌الله (۱۳۸۲). *کلیات روش‌ها و فنون تدریس*. تهران: انتشارات آییژ.

عینی، اکرم (۱۳۸۸). *طرح سلمان (سواد اطلاعاتی دانش آموزان جمهوری اسلامی ایران): الگویی برای آموزش سواد اطلاعاتی در چشم‌انداز بیست‌ساله آموزش و پرورش. همایش کتابخانه‌های آموزشگاهی پویاسازی نظام آموزش و مشارکت در فرایند یاددهی- یادگیری*. تهران: کتابدار.

فاضلی دهکردی، نگار (۱۳۹۰). *بررسی نیازهای آموزشی کتابداران کتابخانه‌های آموزشگاهی مقطع راهنمایی و دبیرستان شهر اصفهان در زمینه کسب و استفاده از مهارت‌های سواد اطلاعاتی در فرایند یاددهی-یادگیری. پایان‌نامه ارشد*. گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی. دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی. دانشگاه فردوسی مشهد.

قاسمی، علی حسین (۱۳۸۵). *بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی و انطباق آن با استانداردهای سواد اطلاعاتی ACRL و چهار سند توسعه ملی*. پایان‌نامه دکتری، دانشگاه فردوسی مشهد.

مقرب‌الهی، زهرا (۱۳۸۹). روش‌های نوین تدریس. *نشریه موج*، ۴ (۵)، ۴۸-۷۷. بازیابی شده در ۱ مهر ۱۳۹۸ از:
http://ensani.ir/fa/article/320845/%D8%B1%D9%88%D8%B4-%D9%87%D8%A7%DB%8C-%D9%86%D9%88%DB%8C%D9%86-D8%AA%D8%AF%D8%B1%DB%8C%D8%B3

مقدس زاده، حسن، یمین فیروز، موسی، و خدیجه علی‌محمدی (۱۳۹۵). بررسی رابطه مهارت‌های سواد اطلاعاتی با اثربخشی معلمان: مطالعه موردی معلمان مقطع ابتدایی شهرستان ساری. *پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۶ (۱)، ۳۲۰-۳۰۶. بازیابی شده در ۱ مهر ۱۳۹۸ از:
https://infosci.um.ac.ir/article/view/50124

میرحسینی، ناهید (۱۳۸۶). *بررسی جایگاه کتابخانه‌های مدارس در طرح ارزشیابی توصیفی در مدارس ابتدایی استان خراسان رضوی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.

نظری، مریم (۱۳۸۴). *سواد اطلاعاتی*. تهران: مرکز اطلاعات و مدارك علمی ایران.

یزدانی، فریدون، و سیده مژگان موسوی (۱۳۹۶). شناسایی وضعیت مهارت‌های سواد اطلاعاتی معلمان ابتدایی ناحیه سه شهرستان کرمانشاه. *فصلنامه دانش‌شناسی*، ۱۰ (۳۷)، ۹۵-۱۰۸. بازیابی شده در ۱ مهر ۱۳۹۸ از:
http://qje.iau-tnb.ac.ir/article_535249.html

Association of College and Research Libraries (2016). *Framework for Information Literacy for Higher Education*, Draft1, part1. Unpublished Manuscript.

Joyce, B. R., Weil, M., & Calhoun, E. (Eds.) (2005). *Models of Teaching* (7th ed.). New York: Allyn & Bacon.

Chen, X. (2007). Practice and Experience of Constructing Distance Teaching Platform of Information Retrieval Course to Implement Online Information Literacy Instruction by Blackboard[J]. *Library and Information*, (5), 156-165, Doi: 10.1177/0961000614532121

Gunjan, N. (2014). ICT Based Education: A Paradigm shift in India. *Techno LEARN*: 4(1), 15-26.

Mirtu, E. (2003). A national plan for improving staff development. Retrieved from: http://www.nsdc.org/library/nsdc.plan.html (accessed: 20 May 2020)

Williams, D. A. & Caroline W. (2006). Information literacy in the classroom: Secondary school teachers' conceptions. Retrived from: https://rgu-repository.worktribe.com/output/247593/information-literacy-in-the-classroom-secondary-school-teachers-conceptions (accessed: 20 May 2020)

Investigating the Role of Information Literacy in the Use of Different Teaching Methods among Elementary School Teachers

bahar bineshian[1]
Kharazmi University
Mohammad Zerehsaz[2]
Kharazmi University
Nasrin Mohammadhassani[3]
Kharazmi University

Abstract:

Introduction: Considering the importance of teaching styles and approaches in teaching elementary students, the role of information literacy in choosing and using different teaching approaches has been studied in this research.

Methodology: This research is carried out by survey method. The research population were the elementary school teachers of the sixth grade from the city of Semnan city. Out of 110 teachers of the sixth elementary school grade from Semnan city in the academic year of 2012-2012, 86 teachers were selected by the stratified random sampling method. To collect data, two researcher-made questionnaires were used to measure the teachers' information literacy status and identify their teaching approaches.

Findings: According to the results, teachers` points in information literacy (with the mean of 76.1) were more than the average. The interactive style has the largest mean rate among teaching styles. It also showed that the teachers use the direct teaching style less than the average level and use the other styles higher than the average level. Findings of the research hypotheses showed that there is an inverse relationship between direct teaching style and information literacy and a direct relationship between indirect, problem-oriented and interactive teaching styles and information literacy. Teachers with more information literacy use more teaching styles (two, three and four styles).

Conclusion: The results of the research indicated that the teachers with information literacy skills use different approaches in their teaching process.

1 arshida.bi@gmail.com
2 zerehsaz@khu.ac.ir
3 n.mohammadhasani@khu.ac.ir

Therefore, having information literacy skills can play a more effective role in choosing more diverse teaching styles and improving them.
Keyword: Information literacy, Teaching styles, Elementary school, Teachers, Information literacy skills, Semnan city